

MIRCEA ALBULESCU:

„Micul felinar din colțul sprâncenelor“

□ Mărturisesc că nu am venit cu multă plăcere în biroul secretarului de stat pentru acest interviu. Preferam să discutăm într-un loc în care amblanța să-l fie familiară actorului Mircea Albulescu, și nu demnitarului cu același nume. Propun, deci, ca actorul să facă abstracție de decorul unei alte piese și să încercăm o situație în alt context. În ultimul timp s-au înmulțit și aniversările, dar și înmormântările. A venit probabil momentul în care generația – căreia ne-a plăcut să-i spunem „de aur“ – să facă un bilanț provizoriu: am reușit, n-am reușit pentru că n-am putut, n-am reușit pentru că nu ne-au lăsat. Care e situația actorului Mircea Albulescu la acest ceas?

■ Mi-e teamă că, dintr-un anumit punct de vedere, interviul nostru va fi ratat: aș fi dorit ca această discuție să aibă loc în liniștea aceluia foarte mic birou de la mine de acasă; acum stau cu ochii închiși ca să putem fi acolo, și mă rog deopotrivă diavolului și bunului Dumnezeu să nu sune telefonul sau să nu apară cine știe ce urgență. Răspunsul la întrebare ar trebui să fie lung, foarte lung, să aibă atâtea vorbe câte zile au trecut de când am absolvit Școala de Teatru, să aibă atâtea tăceri câte nopți au trecut de atunci. Întrebarea este prea cuprinzătoare, așa că încerc să răspund pe o uliță mai strâmtă: o bună parte din cariera generației mele s-a desfășurat în condițiile în care „n-am avut parte“, cum spune românul, de marii autori. N-am avut posibilitatea să ne confruntăm datele personale, visurile personale, dimensiunile personale cu marile partituri. Asta nu înseamnă că ele au lipsit din cariera noastră, nu, dar nu ne-am împlinit pe măsura dorinței noastre, ceea ce a umbrit posibilitatea de a pune în lumină adevărata anvergură

sufletească, capacitatea de dăruire a acestei generații. Deci, ce am vrut, ce am putut, ce n-am putut trebuie discutat cu fiecare în parte. Pentru că fiecare a avut partea lui de noroc și de întâmplare. Un punct de vedere general ne-ar uniformiza, ștergând culorile. Din viteza cu care s-ar roti aceste culori, totul ar părea alb, sau nu prea alb. Sau...

□ Ca spectator tenace al teatrului românesc, mi s-a părut că, în destinul tău, tenacitatea a fost un factor care ți-a determinat norocul. Ți-al gândit viața, nu te-ai lăsat „trăit“.

■ Asta cred că este adevărat. Când m-am simțit într-un labirint fără ieșire, am avut tăria să fac pasul înapoi și să văd dacă nu există cumva o altă soluție. Cariera multor oameni pe care i-am cunoscut sau despre care am citit s-a zădărnicit în fața unui zid, pentru că ei n-au știut să facă pasul înapoi și să caute trecerea, ieșirea, doar la doi pași mai la dreapta, sau mai la stânga. În acest sens, cred că generația mea – eu nu sunt dintre cei singuri și puțini – a știut să facă acest pas, să-și caute norocul, pentru a putea oferi totul. Esențială este dorința de a oferi, de a te dăru, și această flăcără mistuie viața oricărui artist – fie că este actor sau are o altă îndeletnicire artistică: nesațul cu care dorește să se ofere, să se risipească. Artiștii sunt niște superbi risipitori.

□ Povestește un pas înapoi.

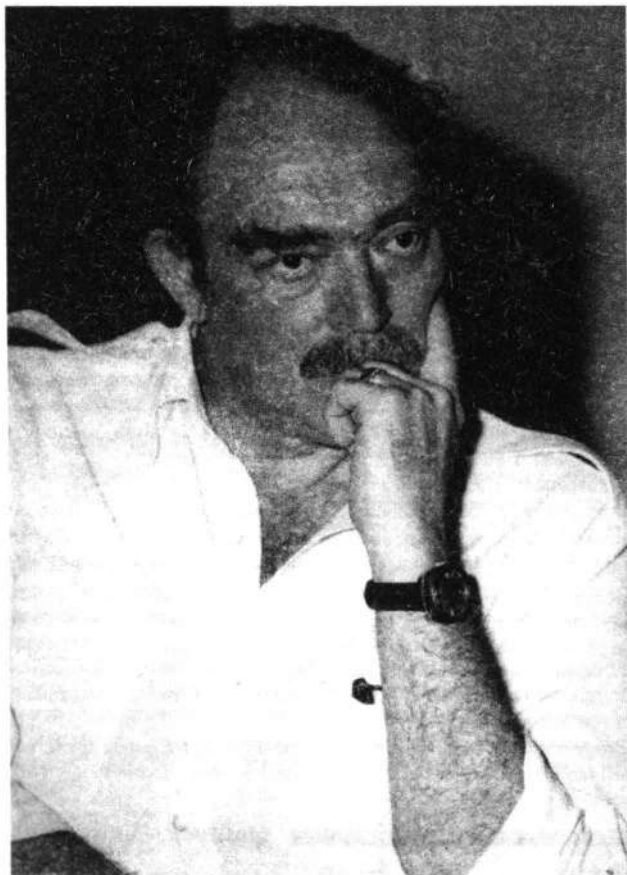
■ Un pas înapoi a fost când la Teatrul Municipal se punea *Un tramvai numit dorință*. Liviu Ciulei mi-a spus că-mi va da orice rol, dar nu pe acela pe care-l doream, pentru că îl va juca Victor Rebengiuc. Am avut discuții și cu Clody Berthola, și cu doamna Bulandra, și toată lumea căuta să mă înțeleagă. Există în teatru astfel de situații. În acel moment, Beligan m-a întâlnit și m-a întrebat: „Nu vrei să vii la mine?“

□ Știa de Tramvai?

■ Nu, nu știa. A fost o întâmplare că atunci Beligan a avut nevoie de un om ca mine la Teatrul de Comedie, în *Troilus și Cressida*, unde Ion Lucian, inițial distribuit în Achile, dintr-un motiv pe care nici astăzi nu-l cunosc, n-a mai putut juca; Amza Pellea pleca la filmări și trebuia să fie înlocuit în piesa lui Mirodan, *Șeful sectorului suflete*. În cei mai buni termeni, am mulțumit Teatrului Municipal și am plecat încercând să găsec o cale prin care să pot oferi mai mult. Și așa a și fost, rolurile pe care le-am făcut cu Lucian Giurchescu, pentru care am o stimă deosebită și care este o personalitate importantă a Teatrului de Comedie în special și a teatrului românesc în general, precum și rolurile făcute cu extraordinarul deschizător de drumuri noi și surprinzătoare în teatrul românesc care a fost și este David Esrig, au însemnat, pentru mine, șansa unei experiențe decisive.

□ Și mai regreți Tramvaiul?

■ Uneori am capacitatea să-mi reprim regretele care... oricum n-ar fi folosit la nimic: anii au trecut, vârsta personajului nu-mi mai este accesibilă; atunci, pentru ce? Munca noastră este sever păstorită de starea biologică: nu poți juca la 20 de ani ce vei juca la 60 și ce n-ai jucat la 20 ... nu mai poți juca niciodată. Dacă înțelegi să nu fii stupid sau ridicol! Poți vorbi despre asta, poți spune povești, poți face orice, dar *să fii* personajul – asta nu mai e cu putință. Am încheiat acest prim pas înapoi. A existat și un al doilea pas înapoi, când Radu Beligan a plecat de la conducerea Teatrului de Comedie la Național și m-a chemat să mă întrebe dacă nu vreau să joc Danton. De altfel, personajul Danton are un loc special în amintirile mele. Când terminam Institutul de Teatru, Camil Petrescu a venit să ne vadă în unul dintre spectacolele de diplomă, în *Tragedia*

optimistă, și a spus: „ăla uritu’, Rautchi, ar fi foarte potrivit să joace Danton”. Trece vremea ce trece, sunt la Teatrul Municipal, joc în *Hanul de la răscruce* și maestrul Storin îmi spune într-o seară: „Bă, tu dacă lași pripeala asta (eram încă destul de precipitat la vorbă), să le spui ăstora să-ți dea să-l joci pe Danton al lui Camil”. Am jucat *Danton* la Radio, distribuit de Paul Stratilat. După un an, Radu Beligan și Horea Popescu mi-au oferit posibilitatea de a realiza rolul pe scena Naționalului. Atunci mi-am amintit de vorbele lui Storin. Storin repetase rolul la Compania Bulandra și până la urmă nu l-a mai jucat. Deci, iată că am apucat în tinerețea mea și această „predare-preluare” de rol. Plecarea la Teatrul Național a fost al doilea pas înapoi și chiar cred că ultimul.

❑ **La vedere sunt doar pașii înaintea. N-am venit aici pentru a face complimente, dar mi se pare onest să spun cât l-am admirat pe doctorul Dorn din Pescărușul: desenul foarte fin, consistent și coerent al unui rol de planul doi, care încheagă spectacolul, introducând corective în sistemul de rotire al planetelor. Îmi povestea regiunea Cătălina Buzoianu peripețiile acestei distribuiri și iar ești nevoit să constăți ce rol are întâmplarea – atât în lucrurile bune, cât și în cele rele din teatru.**

■ O viață întreagă am spus că întâmplarea joacă un rol nepermis de mare în viața actorilor. Acum, pot să spun că întâmplarea îți conduce destinul în locuri la care nici nu te-ai gândit. Spectacolul Cătălinei Buzoianu era gata, apariția mea a fost o... aventură. Dar și cu această ocazie am verificat una din armele mele preferate. În *Danton* eu nu am câștigat bătălia personajului numai prin forță sau glas, ci prin conștientizarea spaimei. Biruințele mele pe scenă sunt trăincite din minuțiozitatea gesturilor, din grija mea pentru amănunt, din dorința – deprinsă de la profesoara mea, Aura Buzescu – de a ține cu dinții de un crez: pe scenă **să fii, nu să faci**. După ce, împreună cu Cătălina Buzoianu, am ajuns la o concluzie – pentru unii, poate, surprinzătoare – în ce privește ponderea și calitatea acestui personaj în economia spectacolului, m-am bucurat că pot să redescopăr cât de importantă este în truda artistului inteligența specifică cu care-și strunește harul. Așa, la prima mână, Dorn este un tip antipatic, care... și care... Or, teatrul trăiește și prin faptul că este și un instrument de cercetare. Și de pe scenă putem oferi prietenilor noștri din sală unele întrebări pe care uneori, din grabă, le ignoră. Răspunsul, însă, întotdeauna, le aparține spectatorilor. Nu cred în gesturile artistice și culturale plămădite din răspunsuri ferme și/sau leacuri definitive.

❑ **Cercetarea nu asigură – în sine – găsirea adevărului. Și în știință, unde instrumentele sunt mult mai precise, cercetarea duce uneori la fundătură, și la adevăruri aparente, și la facerea adevărului, și la eșec.**

■ Eu cred că prezența spectrului eșecului într-o lume în care arar doi ori doi fac patru, iar când fac patru, foarte multă lume se enervează, este sâmburele vieții perpetue pe scenă. Viața în care intrăm la șase și ieșim la nouă și jumătate trebuie să fie **Viață**, de fiecare dată, și nu poate fi re-făcută. De aceea, încercările de a conserva prin înregistrări teatrul sunt sortite eșecului: se oprește totul în planul epic și nu se poate surprinde și reține emoția. Teatrul TV, filmul sunt o altă artă, cu legile lor specifice de viață!

❑ **Eșecul a fost doar un spectru sau și o realitate?**

■ Desigur, și o realitate. La un moment dat, chiar am vrut să scriu despre eșecurile mele, și redactorul m-a întrebat dacă sunt nebun. Paradoxul e superb și sublim. Vine lumea, te bate pe umăr și-ți spune ce bine a fost, ești sărutat pe ureche, dar tu ai sentimentul neliniștitor că n-a fost ce trebuie. Altădată – cei tineri o pătesc mai des – te simți minunat pe scenă, și vine regizorul și te întreabă: „ce-ai făcut?”, alteori te-ai simțit îngrozitor și ești răsplătit

cu multe aplauze. Există acel mic felinar aprins în colțul sprâncenelor, care te ajută să-ți întorci privirea spre înăuntru și care, atunci când e cazul, îți **supraveghează** eșecul.

❑ **Revine în meditațiile tale despre viața actorului elementul de raționalitate. E ceea ce a determinat, probabil, și cariera de dascăl de teatru.**

■ Eu cred în clipa de har. Eu cred că arta se face „în stare”, se face la cald. Dar starea, clipa de clocot, trebuie alimentată cu o cunoaștere cât mai largă și mai profundă a tuturor amănunțelor oferite de text. Întrebările corect puse conțin germele răspunsului. Am fost mai de multă vreme atras de activitatea pedagogică, dar un timp nu s-a putut. Lucrurile s-au legat acum zece ani și prima descoperire imensă a fost că am fost mult de învățat de la acești copii. Arta actorului pretinde o strategie pedagogică specială: nu poți să vii în clasă și să predai o temă, ca la medicină: „Ficatul”. Dacă ai în clasă 15 sau 20 de studenți, ții 15 sau 20 de cursuri: fiecare are o anumită sensibilitate, o anumită pregătire, un alt fel de a recepta, fiecare are alte cărări ale accesibilității, care trebuie căutate cu mare grijă. Prima lor îndatorire, în cariera lor, este să mă nege, dar, firește, să pună ceva mai bun în loc. Nu este o stratagemă pedagogică: ei **trebuie** să încerce să depășească ce a fost până la ei. Totdeauna l-am privit cu respect și cu puțină teamă pe acel om care se apucă să sculpeze în fildeș, cu conștiința că nici el, nici copiii lui nu vor desăvârși lucrarea. Acest sentiment încerc să-l transmit studenților: suntem o parte dintr-un întreg pe care e bine să-l cunoaștem, să-l iubim și să-l respectăm și după aceea, firește, să-l depășim. Generația noastră, supranumită „de aur”, a fost posibilă și pentru că a urmat altor generații alcătuite din metale mai prețioase și mai strălucitoare. Sunt sigur că zăcăminte uriașe există și dincolo de noi, întru lauda teatrului românesc. Cred că teatrul românesc reprezintă una dintre marile valori ale românilor. Această credință a mea, și nu numai a mea, mai are o iconă – ideea spusă cu o extraordinară precizie de Cehov în **Pescărușul**: puterea de a îndura. Unii îi spun umiliința artistului. Puterea de a îndura gloria altora și eșecul tău, de a îndura gloria ta și eșecul altora. Valoarea se pierde și se risipește când oamenii se denigrează reciproc. Când artiștii se iubesc și se respectă profund între ei, izbutesc să se impună și individual, și ca grup.

❑ **Și, acum, hai să ne întoarcem în decorul real, în biroul secretarului de stat. De mult, în lumea teatrului, se comenta dorința ta de a deveni director. Era adevărat?**

■ La un moment dat aș fi vrut să-mi încerc puterile în organizarea sufletelor artistice. Deci răspunsul este: DA. Dar acum spun: NU. Iubirea pentru colegii mei și truda lor artistică este motivul care m-a determinat să accept (pentru că asta este cuvântul: accept) să vin în acest birou. Am și mi-am probat în acest timp capacitățile și intuiția managerială. Dar... am stat departe de scenă aproape un an. Nu mai pot! Nu mai pot trăi în afara scenei, a platourilor, a studiourilor. Am înțeles și am acceptat cu o imensă bunăvoință să cobor pentru câteva sute de zile în sala mașinilor, „să bag cărbuni” în focul mistuitor al motoarelor acestei instituții. Uneori mă simt murdar și transpirat. Nu e o rușine! Poate, un necaz. Dar și asta intră în regula jocului. Cine umblă cu focul... Dar trebuie să mă crezi că mi-e dor de teatru, de film, de radio... mi-e dor! Așa încât – sper, cât mai curând – mă voi întoarce sus, pe puntea principală a navei, în lumina orbitoare, îmbrăcat în alb, să salut fetele frumoase cu dragostea mea și respectul meu, călitate adânc în focul așteptării.

Când Cătălina m-a întrebat: „Vrei?” mi-am zis: „Dumnezeule, cât de la timp a putut să vină”.

Mai am trufia să cred că pot să mai **fiu** un rol, poate două, să mai fac un film, poate două, să mai scriu un rând, poate două... Mai am tăria să sper.

MAGDALENA BOIANGIU
ianuarie 1994

În ultima clipă, aflăm că dl. Mircea Albulescu a mai făcut „un pas înapoi”.

